

AARSCHOT

Algemene situering.

Aarschot is een stad in de Belgische provincie Vlaams-Brabant. De stad ligt in het arrondissement Leuven en telt ruim 28.000 inwoners, die Aarschottenaars of ook kasseistampers worden genoemd. Aarschot ligt langs de rivier de Demer op de grens van de Kempen en het Hageland. De gemeente bestaat naast Aarschot zelf nog uit de deelgemeenten Gelrode, Langdorp en Rillaar.

Vanwaar komt de naam?

Volgens een legende zou het toponiem Aarschot komen van Arendschoot. Het verhaal gaat dat Aurelianus een arend neerschoot, en op de plek waar die vogel neergekomen is, zou Aarschot, of Arendschoot, gesticht zijn. De plaats waar de bek van de vogel neergekomen zou zijn heet nu Bekaf.

Een andere verklaring vertrekt van de eerste schriftelijke vermelding van Aarschot in 1107 als Arescod. Deze naam is afgeleid van de Germaanse woorden "arnu" (= arend, dit kan eventueel ook verwijzen naar een persoonsnaam) en "skauta" (= bebost stuk hoger gelegen land, uitspringend in een moerassig terrein). Deze verklaring past ook perfect in de Aarschotse topografie.

Een derde verklaring ten slotte stelt dat de naam afkomstig is van de woorden *Arend* en *schot*, een afgebakende ruimte. Aarschot was dan aanvankelijk "een schuilplaats voor vee, waar tevens een arend werd gezien".

Aarschot op de kaart van Jacob van Deventer uit 1570. In 1578 viel de stad ten prooi aan een stadsbrand na de Plundering van Aarschot

Een beetje geschiedenis

Zoals vele andere Vlaamse en Brabantse steden kwam Aarschot in 1488 in opstand tegen Maximiliaan van Oostenrijk. In 1488 werd Maximiliaan door de Bruggelingen gedwongen een verdrag te ondertekenen dat de Vlaamse rechten zou vastleggen. Zodra hij buiten het bereik van de Vlamingen was gaf hij echter opdracht om de opstand in de kiem te smoren. In 1489 stond er een leger van Mechelse collaborateurs voor de muren van Aarschot. De kasseistampers kwamen naar buiten en versloegen de Mechelaars verpletterend. Die avond was het kermis in Aarschot en bijna alle weerbare mannen waren dronken. Rond middernacht konden de Bourgondische troepen bijna zonder weerstand de stad veroveren.

Aan het begin van de Habsburgse periode werd het Land van Aarschot (de stad en de omliggende dorpen) een hertogdom. Deze titel had het van de koning van Spanje gekregen, waardoor Aarschot heel wat prestige verwierf. De stad had de titel gekregen omdat zij in die tijd een relatief welvarend handelsstadje was. Daar getuigen de twee jaarmarkten in Aarschot vandaag nog altijd van. Ook de

grootte van het hertogdom wees op de belangrijke status die de stad in die tijd had en zij was bovendien geen onderdeel van het hertogdom Brabant.

Naast een hertog kent Aarschot ook nog een graaf. De hertogelijke titel was voornamelijk een eretitel, terwijl de graaf de leiding had in Aarschot. Het hertogelijk kasteel lag mogelijk, er bestaat geen uitsluitend over, aan de Bonewijk (sommigen beweren dat de Bonewijk zelf het binnenplein van het kasteel was). Andere gebouwen, zoals de 's Hertogenmolens, getuigen nog van de hertogelijke aanwezigheid in Aarschot. Het grafelijke kasteel is het kasteel van Schoonhoven.

De huidige hertog van Aarschot is de Prins D'Arberg. De huidige graaf van Aarschot, is gravin Schoonhoven D'Arberg. Zij woont samen met de prins De Merode.

In de jaren '30 deed men op de IJzerenberg een poging ijzererts te ontginnen op industriële schaal voor gebruik in hoogovens, maar het ijzergehalte bleek net te laag om rendabel te zijn.

Vanwaar komt de spotnaam ?

De spotnaam van de Aarschottenaars is "de kasseistampers".

Toen keizerin Maria Theresia in de 18e eeuw aan de macht kwam in de stad, heerste er onrust. De stadswacht moest tijdens de nacht op de straten patrouilleren om de bewoners te beschermen tegen geweld en diefstal. De nachtwachters hadden echter vaak andere plannen om hun nachten te vullen: op café zitten drinken. Dit stelde de Aarschottenaars niet tevreden. Zij eisten daarom dat de stadswacht tijdens hun nachtelijke patrouilles met hun klompen op de kasseien stampten. Zo kon iedereen horen dat ze daadwerkelijk hun job aan het doen waren in plaats van op café zitten te drinken. Zo kreeg de Aarschottenaar in de loop der tijd de naam "kasseistamper".

Bezienswaardigheden van Aarschot

- De Onze-Lieve-Vrouwe kerk

Begijnhof en toren van de Onze-Lieve-Vrouwekerk

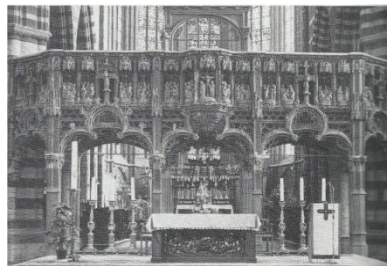
Doksaal, triomfkruis en koor

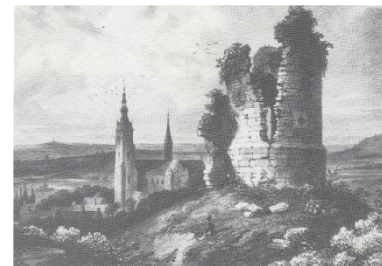
detail van de koorbanken

binnengezicht met kerkschip, doksaal en koor

Tekening van het koordoksaal (uit 1893)

Tekening uit 1840 met op de voorgrond de Aurelianustoren

De Onze-Lieve-Vrouwekerk van Aarschot is een kerkgebouw opgetrokken in bruine ijzerzandsteen. In de middeleeuwen werd het ijzerzandsteen in de streek veelvuldig als bouw materiaal gebruikt. Zijn warmbruine kleur is typisch voor oude Hagelandse gebouwen.

De kerk is een uitstekend voorbeeld van Demergotiek, een regionale variant van de Brabantse hooggotiek. De kerk dateert uit de 14e-15e eeuw. De renaissancespits beheerst met zijn 84 meter hoge toren het uitzicht van de stad

Het bouwwerk omvat een westertoren met renaissancespits (84 of 85 m hoog), geflankeerd door twee kapellen, een driebeukig schip (begin 15e eeuw), een transept en een koor met twee zijkooren (14e eeuw). In het onderste deel van de toren zijn afwisselend kalk- en zandsteenlagen aangebracht (speklagen).

Het koor gaat schuil achter een doksaal in flamboyante stijl. Op het doksaal zijn taferelen uit het lijden van Christus en de verrijzenis afgebeeld. Boven het doksaal is een 15e-eeuws triomfkruis aangebracht. De preekstoel en de biechtstoelen zijn in Vlaamse barokstijl vervaardigd en dateren uit de 17e eeuw.

In het koor staan banken uit 1515 met satirische beelden (lierenman, Aristoteles die zich als een rijdier laat bestijgen, wolf en ooievaar, ambachten), ook misericorde (in Aarschot zitterkes genaamd) vinden we hier terug.

De smeedijzeren kroonkandelaar uit 1500 wordt toegeschreven aan Quinten Matsijs. Een kapel rechts van de kooromgang bevat een doek van Pieter-Jozef Verhaghen (1728 - 1811): De Emmaüsgangers. De kerk werd in de jaren '70 met steen van de Eikelberg uit Gelrode gerestaureerd.

- Het gerestaureerde Begijnhof

- De 's-Hertogenmolens op de Demer, uit de 16e eeuw →

- Het "Canterij", kasteel gebouwd door burgemeester Coomans de Brachène tussen het begijnhof en de Onze-Lieve-Vrouwekerk

- De Aurelianustoren of Orleanstoren, een overblijfsel van de →
middeleeuwse stadsomwalling

- De Sint-Rochustoren, een middeleeuwse toren in ijzerzandsteen op de Grote Markt, die ooit heeft gediend als folterkamer en gevangenis, en meer recent als politiebureau.

- Het Sint-Elisabethgasthuis, een gasthuis dat zich sinds de 13e eeuw ontfermde over de zieken en minder bedeeden. In 1578 werd het door de Spanjaarden in brand gestoken, waardoor de huidige gebouwen dateren uit de 17e eeuw en later (de fraaie Onze-Lieve-Vrouwekapel in rode baksteen werd gebouwd in het begin van de 20e eeuw). In enkele van deze gebouwen heeft het CC Het Gasthuis onderdak gevonden.

- Het kasteel van Nieuwland met feestzaal de Postiljon. →

- Het kasteel van Schoonhoven.
←